

Чишћење речног пловног пута на Дунаву

ВАЂЕЊЕ ПОТОПЉЕНОГ НЕПРИЈАТЕЉА

Више пута приликом ниског водостаја Дунава бродови су „израњали“, онемогућавали речни саобраћај и блокирали пловни пут. Дешавало се да данима буде потпуно забрањена пловидба или онемогућено мимоилажење два брода, или пролазак пловила са великим газом. Чишћење пловног пута представља главни разлог за подухват вађења потопљених бродова.

Писац Горан ЈАНИЋЕВИЋ

Први брод нацистичке флоте који је извађен почетком августа

К од села Прахово на Дунаву почело је вађење пловила нацистичке немачке ратне флотиле која је потопљена пре 80 година, почетком септембра 1944. године. Командант велике групе бродова нацистички адмирал Паул Зиб, према различитим изворима, потопио је између 40 и 240 ратних бродова, чамаца и баржи са великом количином наоружања и муниције.

Бродски акумулатор после 80 година

Бродови су плански потопљени 4. септембра, а сведоци су говорили да су потапани један преко другог. Многи су отишли дубоко на дно, многи и нису. Сво наоружање и муниција које припадници Вермахта током повлачења нису могли да понесу завршило је са пловилима у речном кориту. Управо ти, стручно речено, „експлозивни остаци рата” били су главни проблем у покушајима да се бродови извуку из Дунава.

Више пута приликом ниског водостаја Дунава бродови су „израњали”, онемогућавају речни саобраћај и блоки-

рали пловни пут. Дешавало се да данима буде потпуно забрањена пловидба или онемогућено мимоилажење два брода, или пролазак пловила са великим газом.

Чишћење пловног пута представља главни разлог за подухват вађења потопљених бродова. Први пројекат вађења бродова, на нивоу студије, направила је Европска агенција за реконструкцију 2006. године. Међутим, годинама је све било мртво слово на папиру.

Према речима директора Центра за разминирање Републике Србије Бојана Гламочлије, актуелни проје-

Специјална платформа са дизалицом за вађење бродова

кат вађења пловила почео је 2023. на захтев Министарства грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре.

„Центар је израдио пројекат техничког извиђања прошле године. Након техничког извиђања установили смо да постоји велика опасност од експлозивних остатака рата око бродова, на бродовима и у самим бродовима. Након тога, када су се створили услови, Центар за разминирање израдио је пројекат заштите од

бродови и пловила који се налазе код Прахова били су део операције Вермахта „Дунавски ви-лењак“, која је требало да се изведе за кратко време у августу и септембру 1944. године. Главни циљ операције било је извлачење Црноморске и Дунавске речне флоте према Немачкој. Како је Румунија прешла на страну савезника и СССР-а 23. августа 1944, снаге Вермахта на Дунаву нашле су се под ватром дојучерашњих савезника. Близу су били и припадници Народноослободилачке војске Југославије и јединице украјинског фронта совјетске Црвене армије. Командант велике групе бродова Вермахта и пловила адмирал Паул Зин добио је наређење да потопи бродове, а људе, технику и залихе које може да понесе пребаци копненим путем. Колико се бродова налази у Дунаву код Прахова, највећа је мистерија. У студији за Европску агенцију за реконструкцију, на основу доступне архивске грађе, група историчара 2006. године утврдила је да је у Дунаву потопљено 40 бродова и пловила. С друге стране, у документарном филму „Дунавска флота“ редитеља Милуна Вучинића из 2004. говори се о 240 бродова и пловила који су у Прахово дошли 22. августа и 1. септембра.

експлозивних остатака рата и приступили смо вађењу првих бродова”, објашњава Гламочлија.

У пројекат вађења бродова укључени су, поред Центра за разминурање, и две компаније које имају акредитације и дозволе МУП-а Србије и Центра за бављење овим послом – „Миленијум тим” и „Аквмонт сервис”. Заједно имају озбиљно искуство у пословима уклањања неексплодираних средстава у Србији и иностранству, као и бројне међународне сертификате.

Планира се вађење 21 брода. Циљ пројекта је да се прошири пловни пут код Прахова и да се продуби до надморске висине 22–23 метра. То ће створити услове да речни саобраћај функционише несметано и приликом ниског водостаја. Достижање ових бродова звучи једноставно, али је у пракси ово сложен посао и јединствен у свету.

„У разминурању консултујемо и колеге из Министарства унутрашњих послова, Министарства одбране, Речне флотиле, међународних институција. Морали смо да прикупимо много знања и информација о експлозивним средствима која се налазе на бродовима. Такође, наши рониоци су изузетно обучени. Радили су на пројектима у Србији, на Дунаву и Сави. Ово није први пројекат који радимо под водом, али је јединствен, не само у Србији него у целом свету”, истиче директор Центра за разминурање.

Први брод је извађен из Дунава почетком августа. Зуб времена, муљ и вода учинили су своје и за сада се не може тачно утврдити тип

и име брода. Дobar траг за стручњаке је муниција коју су пронашли деминери и рониоци деминери, што може говорити о наоружању пловила. Пронађено је 1.500–2.000 граната за противавионски топ „флак” 30/38 калибра 20 mm, уредно сложених у кутијама, неколико ручних бомби (Stielhandgranate, прим. аут.), пушка и велики број личних предмета. Ручне бомбе су прописно, на издвојеној локацији, уништили стручњаци из Сектора за ванредне ситуације МУП-а Србије.

Занимљиво је да у првом извађеном броду постоје одељење мотора и управљања

и спаваоница и у обе просторије налази се по један радијатор. На предњем делу је остатак постоља за противавионски топ „флак” 30/38.

Треба рећи и да је брод прво извучен до нивоа воде. Деминери су сачекали да из њега исцури вода, а онда је, корак по корак, грађевинским алаткама уклањан муљ и упоредо детаљно проверавано има ли неексплодираних убојних средстава.

Први извађени брод је и први корак у подухвату чишћења пловног пута. Међутим, не планира се вађење свих бродова који се налазе на пловном путу.

„Неки бродови ће бити извађени, неки ће бити сечени па вађени у деловима, неки ће чак бити и уклоњени, односно поткопани у самом речном кориту. Зависи од тога где се налазе на пловном путу који је потребно ослободити до предвиђених ширина и дубина”, закључује директор Центра за разминирање Бојан Гламочлија.

Сви бродови који буду извађени и очишћени од експлозивних остатака биће распоређени на копнену локацију поред села Прахово коју уређује Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре. ▀

Просторија за мотор и управљање са бојлером и радијатором